

Земля (дуже стисло)

Ольга Кобилянська

Велике село Д. на Буковині. Горстка хаток притулилася до величного панського лісу. Інші розташувалися серед поля.

Заможна селянка Докія занепокоєна долею своєї єдиної доньки Парасинки. Мати вже почуває себе вкрай погано, батько ж — страшний пиятик, він винесе все добро, проп'є у шинку. Парасинку треба конче цієї осені засватати, щоб вона та її добро знаходилися під захистом чоловіка. Добре було б віддати її за Михайла, землі якого граничать з Докійними, але Михайла мають забрати до армії. Тому треба шукати іншого, хоч Михайло дуже подобається Докії і своєю вдачею, і вродою, і заможністю. Врешті вибір зупиняється на постаті Тодорики. Доньці він не подобається, але мати умовляє, говорячи, що Тодорика не п'є, тому буде хорошим чоловіком.

На весіллі Парасинки Докія та Івоніка горюють. Жінка засмучена, що має віддавати зовсім молоду дочку за нелюба. Івоніка говорить, що хотів би одружити їхніх дітей, але армія стала на заваді його щастю. Все життя разом з жінкою він гарував, наймаючись до найтяжчої роботи при будівництві, потім стягав копійку за копійкою, щоб купити землю, придбати добро для дітей. Вони завжди обмежували себе в їжі, не купували нового одягу. Живуть так і тепер, хоча вже вдосталь усього мають. Михайло вдавсь працюватим, слухняним та ласкавим хлопцем. Дбає він про все у господарстві. Івоніка віддав би все, щоб виручити його з війська, але пан запевняє, що все дарма. Молодший син, Сава, зовсім не такий: лінивий та лихий вдавсь, на нього батько не покладає ніякої надії.

Сава кохається зі своєю двоюрідною сестрою, лихою злодійкуватою Рахірою. Більше за все він любить полювати, вбиваючи всяку пташку без потреби. Старшого брата він не поважає, вважаючи його занадто м'якосердим.

Марійка сумує, що має розлучатися зі старшим сином. Молодший зовсім не поважає батьків, за нього матері соромно перед людьми. "Краще б забрали Саву", — у розпущі думає Марійка.

Михайло закохався у бідну сироту, наймичку Анну. Після повернення з армії він хоче одружитися з нею.

Михайла забирають до війська. Це трагедія не тільки для сім'ї, але й для самого хлопця. Людина з ніжною душею, він не може пристосуватися до муштри, не звик виконувати наказів, не вміє стріляти.

Від моральних та фізичних страждань Михайло захворів і потрапив до шпиталю. Він збирається стати навіть дезертиром, аби більше не мучитися. Батько, що відвідує сина, бачить, що життя йому тут не буде.

Батьки чекають приходу Михайла у відпустку. Сава продовжує зустрічатися з Рахірою, вона навчає його не слухатися батька та матері. Івоніка загрожує позбавити сина спадщини, якщо він не відступиться від Рахіри.

Анна працює у попа, щоб заробити грошей для себе й коханого. До того ж у них з Михайлом має народитися дитина. Відкритися батькам Михайло хоче під час відпустки. Мати Анни, незадоволена тим, що дочка не віддає їй всього заробленого, виганяє дочку з дому. Докія приймає дівчину до себе в хату.

Михайло, що прийшов у відпустку, радіє поверненню до землі, майбутньому щастю з коханою. Батько йде до міста купувати синові подарунок на іменини, мати готує частування. Раптом старий Онуфрій Лопата приносить звістку, що Михайло лежить застрелений у лісі.

Горе страшним крилом накриває родину. Неясно, хто ж міг убити такого м'якого та доброго хлопця. Багато хто здогадується про це. Під час похорону Анна кидається на Саву з прокльонами, але Марія виганяє її з хати. Точних доказів немає, тільки здогадки. Нарешті встановлюють, що куля Савина.

Михайла поховали.

Суд відпускає Саву за недостатністю доказів. Та батьки не можуть його простити, землі не дають. У Анни народжуються близнята, яких Марія не приймає. Скоро діти померли. Після тяжкої хвороби Анна повертається в село і виходить заміж за брата Докії, Петра, у неї народжується син, якого вона хоче вивчити та будь-що відірвати від такої жорстокої землі.

Для Марійки та Івоніки життя тепер втратило сенс.

Критика, коментарі до твору, пояснення (стисло):

Земля стає для селянина першим і останнім мірилом сенсу його буття, бажаним щастям, метою, врешті — тим, заради чого людина йде на смерть і на вбивство. Люди витрачають все своє життя тільки на те, щоб придбати землю, утримати. її, покращити.

Земля, зароблена батьками, не дістається жодному з синів. Один лежить у ній, інший, братовбивця, позбавлений її батьками. Самі ж батьки більше не мають кому передати все, заради чого страждали. Вони самі неначе померли.

Анна, що хоче вивчити свого сина, несвідомо бажає розширити межі його світогляду, щоб, втративши щось одне, він не втратив усе інше.